

коштів і фінансуванню тероризму, з компетентними органами іноземних держав.

Таким чином, з огляду на вищенаведене можемо дійти висновку, що питання міжнародного співробітництва у сфері протидії тіньовій економіці повинні вирішуватись у напрямі вдосконалення координації та взаємодії суб'єктів, задіяних у відповідній справі.

Список використаних джерел

1. Державна служби фінансового моніторингу України [Електронний ресурс] :офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.sdfm.gov.ua>. – Назва з екрана.

Користін О. Є. – доктор юридичних наук, професор, заступник директора ДНДІ МВС України

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА ТА ВІДМИВАННЯ КОШТІВ

Поширення тіньової економіки органічно пов'язане з процесом легалізації доходів злочинного походження, оскільки вона слугує, по-перше, «замовником» неврахованих коштів, по-друге, найбільшим «виробником» нелегальних доходів. Незаконна діяльність, що приносить доходи, зокрема вчинення злочинів, не належить до сфери, урегульованої економічними законами й принципами. Водночас капітал, отриманий таким шляхом, витрачають на придбання нових товарів і послуг, упродовжують у легальний економічний обіг, викликаючи таким чином порушення рівноваги (зростання цін, інфляцію тощо).

Зазначене дає змогу дійти висновку, що, виконуючи свою специфічну функцію, відмивання коштів стає механізмом, який забезпечує зв'язок легальної та нелегальної економіки. Основним аргументом є те, що офіційна і нелегальна економіки співіснують у симбіозі, сполучною ланкою між якими є процес відмивання коштів. Якби не існувало відмивання коштів, нелегальна економіка потерпала б від недостачі ресурсів. У зв'язку з цим, на нашу думку, слушним є і зворотне твердження:

у разі поглинання нелегальної економіки офіційною не існувало б попиту на відмивання коштів.

Відмивання коштів суттєво диференціює економічну діяльність, що змінюється від майже нелегальної до винятково кримінальної. Зокрема, розглянемо «сірі», «брудні» та «гарячі» кошти. Так, «сірі» кошти стосуються незаконної діяльності, яка не порушує норм кримінального закону, тоді як «брудні» кошти пов'язані із суто кримінальною діяльністю. Ці поняття в єдності створюють континуум незаконної діяльності.

Класифікація зазначеної діяльності залежить від ступеня та характеру суспільної небезпеки певних видів незаконної діяльності, що відображається в заходах покарання з боку закону. Ідея полягає в тому, що ступінь суспільного осуду стосовно окремих видів зростає під час просування уздовж континууму від «сірих» до «брудних» коштів. Наприклад, ухилення від сплати податків можна вважати діяльністю, що належить до «сірих» коштів, позаяк зазвичай це пов'язано з порушенням заплутаних фінансових нормативів, запобігання яким може навіть вітатися там, де податковий режим розглядають як надто твердий і тиранічний. На протигагу цьому кошти, отримані від продажу наркотиків, належатимуть до діяльності, пов'язаної з «брудними» коштами, оскільки їх виробництво і поширення є кримінальним злочином, що передбачає суворі заходи покарання і категоричний моральний осуд з боку суспільства до цієї діяльності. Водночас «гарячі» кошти стосуються фінансових потоків, що стимулюються негативними змінами економічних, соціальних і політичних умов і можуть складатись із комбінації «чистих», «сірих» і «брудних» коштів. «Гарячі» кошти найчастіше пов'язують із витоком капіталу, що є комбінацією «чистих», «сірих» і «брудних» коштів залежно від обставин.

Натомість кошти, отримані від діяльності в легальній економіці, але переказані в офшор із порушенням певних вимог щодо контролю фінансових операцій чи інших адміністративних вимог, є майже «сірими» коштами.

Розглянемо відмінності зазначених понять. Так, не всі кошти, що обов'язково передбачають відмивання, мають кримінальне джерело походження. «Брудні» кошти – це «гарячі» кошти, але не завжди правильним є зворотне. Існує

суттєва відмінність між коштами, що є «брудними» через джерело їхнього походження, та коштами, що стали такими, коли їхні власники ухилюються від контролю з боку податкових і валютних органів. Це покладає важкий тягар на плечі фінансових інститутів, що не хочуть всенародного осуду і не бажають полегшувати відмивання «чорних» чи «брудних» коштів.

Багатогранність процесу відмивання коштів як засіб зв'язку між двома типами економіки засвідчує, що відмивання коштів пов'язане з широким спектром видів незаконної діяльності: починаючи з ухилення від сплати податків, до порнографії, проституції й наркотиків. З цієї причини слід акцентувати на тому, що феномен відмивання коштів об'єктивно не може бути обмежений у визначенні доходами лише кримінального походження. Логічним є застосування терміна «незаконний» на противагу слову «злочинний», аби підкреслити подвійну моральну оцінку більшості видів економічної діяльності, яким сприяє процес відмивання коштів. Відповідно, норма кримінального закону достатньо обґрунтовано обмежується переслідуванням лише діянь, пов'язаних із відмиванням доходів суто кримінального походження.

Як феномен, що пов'язує формальну та неформальну економіки, відмивання коштів є динамічним процесом. Новітні методи й технології можуть використовуватися для створення гармонійних, адаптивних і гнучких стратегій, що дають змогу ділкам переміщати власні ресурси між двома економіками в будь-якому напрямі та на постійній основі. Відмивання коштів у цьому процесі є ключовим моментом з огляду на три причини. По-перше, воно дає змогу кримінальним ділкам черпати ресурси з легальної економіки і вкладати їх у свою кримінальну діяльність. По-друге, воно сприяє диверсифікації через інвестиції в інші формальні й неформальні підприємства. По-третє, воно дає змогу використовувати послуги, запропоновані в офіційному секторі фінансових послуг, для захисту незаконно отриманих засобів від інфляції. Отже, відбувається злиття неформальної та формальної економічної діяльності. Злочинці мають доступ до фінансових ресурсів, отриманих унаслідок незаконної діяльності для інвестування у формальну економіку, і навпаки, вони можуть використовувати власні доходи для інвестування в подальшу незаконну діяльність.